

Om at udstille middelalderen i Næstved

Af Palle Birk Hansen

Når man som nyuddannet middelalderarkæolog har den lykke at blive ansat som leder af et lokalmuseum, så viser det sig, at den virkelighed, man bliver konfronteret med, er væsensforskellig fra, hvad man har beskæftiget sig med i studietiden: man bliver stillet over for en række problemer, som intet har at gøre med middelalderarkæologi, men som ikke desto mindre skal løses, før man kan få lejlighed til at udøve sit fag, og middelalderarkæologi er og bliver kun én blandt mange andre opgaver, som institutionen skal løse.

I de første år samledes opmærksomheden for mit eget vedkommende om at få gang i de middelalderarkæologiske undersøgelser i Næstved. Rækken af udgravninger siden 1978 er lang, og de fleste har givet vigtige topografiske oplysninger, hvoraf mange er indarbejdet i Projekt Middelalderbyens publikation ved Aage Andersen: *Middelalderbyen Næstved*, 1987.

Udgravningerne har sammenlagt givet et genstandsmateriale så stort, at det efterhånden blev naturligt at lave en udstilling om middelalderen på Næstved-egnen.

Blandt mange mulige indfaldsvinkler til denne opgave valgte vi at give publikum en bred oplevelse af perioden uden at gå i dybden med de enkelte tidsmæssige afsnit. Vi hentede inspiration til opgaven i Torkild Funders velkendte måde at nærme sig udstillingsarbejdet på og har forsøgt at omplante disse grundregler til egen jord og formåen.

Udstillingen er tegnet af undertegnede og arkitekt Eske Møller, museets medarbejdere har bygget monterne, konserveringstekniker Karen Urth har malet landskaberne og sat udstillingen op, og museumstekniker Jens Olsen har fotograferet.

Udstillingen er centreret omkring et grundkort over området. Kortet viser købstaden Næstved, de middelalderlige sognebyer og øvrige landsbyer, landklostrene og de vigtige voldsteder. Samtidig viser kortet områdets åer og moser. Kortet suppleres med undervisningsmateriale, som går i dybden med forskellige emner.

Genstandsmaterialet er fordelt på 7 emner i 7 monter, som tilsammen giver en oplevelse af samspillet mellem købstaden og dens opland (fig. 1-7).

Gennemgangen starter med agerlandet, engene og skoven og en præsentation af ressourcerne i disse landskaber. Hertil kommer havet med dets forskellige betydningslag. Ressourcerne skal bearbejdes, og det foregår i værkstedet. Vareproduktionen afkaster affald, som vi finder ved vore udgravninger.

Vareomsætningen er et nøglebegreb for købstaden, så torvet har fået sin egen montre. Næstveds torv er nævnt så tidligt som 1140. Vi har valgt eksempler på lokale produkter og importerede varer, og middelalderlige mønter har fundet en naturlig plads i denne forbindelse.

Endelig har vi slået et par akkorder an indenfor byli-

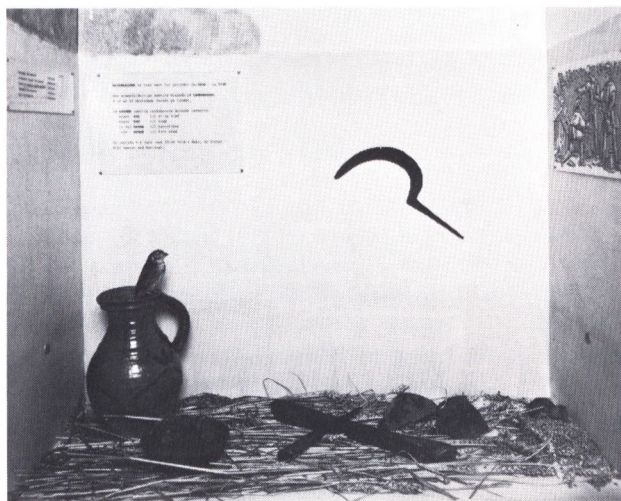

Fig. 1. Ageren midt i kornhøsten. Kanden er en moderne kopi, de øvrige genstande middelalderlige. Fuglen er en gulspurv, og skovmuseen tager for sig af kornet.

Fig. 2. Engen med nyslået hø. En krage piller koknugler, råmateriale til kamme og knivskafter. Vinbjergsneglene er fra lokale voldsteder, hvor de har overlevet til i dag.

Fig. 3. Havet som madskab og som handelsvej. Klinknagler, fiskeknogler, tøndestaver og keramik fra middelalderen, splittertern og tang fra nyere strande.

Fig. 4. Skoven giver tømmer, brænde, jagtvildt og olden til svin. Spurvehøgen vogter på skovsperven.

Fig. 5. Værkstedet med et udvalg af middelalderlige redskaber og nyere værktøj til illustration. På bunden affald fra forskellige håndværk, råuld og høvlspåner moderne.

Fig. 7. Bylivet, afspejlet ved middelalderlige låse og nøgler, belysningsgenstande, en molling fra 1400-årene samt lus og loppe.

Fig. 6. Torvet med et udvalg af lokale produkter og importvarer, middelalderlige genstande og moderne illustrationsmaterialer i blanding. Larmen og lugten mangler.

vet. Vi har fokuseret på emnerne lås og lys, emner, som umiddelbart forstås i dag.

Vi har tilføjet monterne »liv« med udstoppede dyr, overtaget fra en nedlagt skole i byen. Disse dyr er specielt for de yngste gæster blevet en indfaldsvinkel til udstillingen og et springbræt til de middelalderlige genstande. Udstillingen er særdeles fleksibel og kan suppleres og ændres løbende med tilkomsten af yderligere genstandsmateriale fra fremtidige udgravninger. Samtidig skal det understreges, at vi har tilstræbt et

minimum af genstande og tekst: udstillingen er ment som en appetitvækker til litteratur og magasiner.

Udstillingen er en længe savnet brik i en sammenhæng, som omfatter træskærerarbejder fra egnens kirker, en præsentation af Sct. Jørgensgården ved Næstved og, stående i byens gader, en af de bedste »samlinger« af middelalderlige bygninger, som nogen dansk købstad kan fremvise, heriblandt Boderne og Helligåndshuset, som nu rummer Næstved Museum.

.